

**Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка**

**Кафедра археології, спеціальних історичних і правознавчих
дисциплін**

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Спеціальні історичні дисципліни, Українська.
Викладач	Гуцал Віталій Анатолійович, доцент
Профайл викладачів	https://kaf-asipd.kpnu.edu.ua/?page_id=319
E-mail:	dpoasukam@gmail.com
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=968
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін: щопонеділка 13:30 – 14:30.

2. Анотація до курсу

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Спеціальні історичні дисципліни» складена відповідно до освітньо-професійної програми Середня Освіта (Історія та правознавство) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Спеціальні історичні дисципліни це комплекс джерелознавчих галузей історичної науки, що вивчають окремі види історичних джерел і розробляють теоретичні та методологічні засади їх досліджень. Кожне із джерел попередньо повинно бути вивчене як зі сторони його походження, так із сторони його змісту. Спеціальні історичні дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалавра** дають історикам різноманітні прийоми вивчення і використання джерела. Кожна із історичних дисциплін має свою специфіку, розробляє на своєму матеріалі теоретичні питання і методи, без освоєння яких студент-історик не може успішно оволодіти історичними знаннями, тим більше, що на сучасному етапі розвитку, під впливом швидкої диференціації і інтеграції дисциплін, переоцінок багатьох позицій минулого, шлях пізнання історії ускладнився. Час вимагає переосмислення багатьох уже відомих науці і осмислення нових раніше забутих чи прихованих від дослідника документів. В зв'язку з тим зростає роль і значення даного курсу.

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання дисципліни є знайомство студентів із розуміння того, що собою являють такі предмети як хронологія, палеографія, нумізматика, метрологія, сфрагістика, ономастика і методика археологічних досліджень

Завдання дисципліни полягає у тому, щоби:

- навчити студентів розуміти сутність і призначення дисципліни «Спеціальні історичні дисципліни»;
- знати основні системи рахунку часу народів світу, вміти перекладати дати з давніх на сучасну календарну систему;
- орієнтуватися в способах вимірювання, які побутували в країнах старого світу знати методику перекладу давніх мір на сучасні;
- ознайомити з найбільш важливими зовнішніми ознаками письмових пам'яток;
- розуміти головні тенденції розвитку грошової системи;
- знати особливості сфрагістичних знаків;
- розуміти особливості походження назв об'єктів історичного пізнання.
- мати уявлення про сучасні методи дослідження археологічних пам'яток.

Цілі курсу:

1. Спонукає студентів до глибокого усвідомлення місця, сутності і призначення курсу «Спеціальні історичні дисципліни».
2. Донести розуміння того, що собою являють такі предмети як хронологія, палеографія, нумізматика, метрологія, сфрагістика і методика археологічних досліджень, яка їхня роль в роботі дослідника над історичними джерелами.
3. Сформувати навички історичного мислення, політичної культури, зацікавлення їх у поглибленні і розширенні державознавчого та історичного світогляду.

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний, заочний).

5. Результати навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки.	
Загальні компетентності	ЗК 07	Знання та усвідомлення закономірностей соціокультурного розвитку людства як певного цивілізаційного етапу в його історії, що відображає певний рівень потреб, здібностей, знань, навичок та інтересів людини, спосіб виробництва, устрій політичних та суспільних відносин, рівень духовного розвитку та відтворення.

	ЗК 10	Усвідомлення значення цінностей у формуванні цивілізацій, співвідношення європейських і загальнолюдських цінностей.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 05	Здатність до аналізу та синтезу джерел та наукових відомостей з історії України та краєзнавства для використання у практичній професійній діяльності. Володіння основами наукових досліджень у професійній діяльності.
	СК 06	Здатність до застосування в історичних дослідженнях базових знань з курсу археологія.
	СК 07	Оперування у професійній діяльності базовими знаннями про особливості розвитку людства у період Стародавньої історії.
	СК 15	Оволодіння теоретичними основами наукового дослідження та навчальним матеріалом базових дисциплін для виконання курсових та дипломних проектів.
	СК 18	Вміння формулювати оцінки і версії історичних подій відповідно до загальнолюдських цінностей певного часу та певної групи людей.
	Програмні результати навчання	ПРН 11
ПРН 12		Застосовувати знання з курсу археологія у професійній діяльності.
ПРН 13		Застосовувати знання з курсу історія Стародавнього Світу у професійній діяльності вчителя й інтегрувати його базові засади в історичних дослідженнях.
ПРН 18		Вміти розкривати сутність досліджуваної проблематики у навчальних та науково-дослідницьких проектах з дотриманням академічних вимог до їх оформлення та виконання.
ПРН 19		Вміти аналізувати й інтерпретувати рушійні культуротворчі сили і закономірностей розвитку культурних процесів та явищ в історії України та світу.
ПРН 24		Вміти використовувати у професійній діяльності спеціальну історичну термінологію, користуватися фаховою науковою літературою та джерелами.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	014. Середня освіта (історія) освітньо-професійна програма середня освіта (Історія та правознавство)	014. Середня освіта (історія) освітньо-професійна програма середня освіта (Історія та правознавство)

Рік навчання/ рік викладання	2023-2024/2023	2023-2024/2023
Семестр вивчення	Перший	перший
нормативна/вибіркова	Нормативна	нормативна
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС	4 кредити ЄКТС
Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
Кількість годин навчальних занять	60 год.	16 год.
Лекційні заняття	36 год.	10 год.
Практичні заняття	24 год.	6 год.
Самостійна інд. робота	60 год.	104 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен

7. Пререквізити курсу

Вивчення курсу «Спеціальні історичні дисципліни» передбачає базові знання у студентів, які вони отримали у школі вивчаючи «Історію України», «Українську літературу» та «Правознавство»..

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення: проектор та ноутбук/персональний комп'ютер для презентацій у форматі MS Power Point, перегляду відеоматеріалів.

9. Політика курсу

Письмові роботи. Передбачається, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, реферат, контрольна робота).

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених планом.

Література.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, іншої літератури та джерел, яких немає середнихбуде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й рекомендованих.

10. Система оцінювання та вимоги

Рівень засвоєння предмету «Спеціальні історичні дисципліни» визначається за наступними умовами:

1. Допуск до підсумкового контролю (25 -60 балів) може бути тоді, коли студент був присутнім на лекційних заняттях, активним на семінарських заняттях впродовж семестру, виконував усі види інших робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

2. При наявності допуску студент може скласти екзамен, який оцінюється у 26 - 40 балів (максимально) :

26 – 30 балів (початковий рівень). Студент володіє початковими знаннями з спеціальних історичних дисциплін, знає близько третини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає певні труднощі.

31 – 35 балів (середній рівень). Студент добре володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій, а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з спеціальних історичних дисциплін.

36 – 40 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з спеціальних історичних дисциплін. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал в усній та письмовій формі.

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни. Розподіл балів, які отримують студенти:

1-3 бали (початковий рівень). Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Слабо усвідомлюється мета навчально-пізнавальної діяльності, даються відповіді лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні».

4-6 балів (середній рівень). Студент володіє початковими знаннями з антропології, знає близько половини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу з історії первісного суспільства викликає певні труднощі.

7-9 балів (достатній рівень). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій з історії первісного суспільства,

а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з історії первісного суспільства.

10-12 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з історії первісного суспільства. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал з історії первісного суспільства в усній та письмовій формі.

Базова література до дисципліни:

1. Бондаренко Г.В. Спеціальні (допоміжні) історичні дисципліни. Луцьк, 1997
2. Гуцал А. Ф. Давні календарі, міри, монети та письмо. Кам'янець-Подільський, Оіюм; 2006.2010 с.
3. Історична наука: Термінологічний і понятійний довідник: Навчальний посібник. К., 2002. 320 с.
4. Спеціальні історичні дисципліни: Навч. посібник / За ред. В.О.Замлинського, М.Ф. Дмитрієнко. – К.: НКМ ВО, 1992. – С. 350 с.
5. Савчин М.С. Допоміжні історичні дисципліни. Дрогобич, 1995.
6. Спеціальні історичні дисципліни : довідник : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І.Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В.В. Томазов, М.Ф. Дмитрієнко та інші. – К. : Либідь, 2008. – 520 с.
7. Яременко М. Спеціальні історичні дисципліни: Навчальний посібник. К., 2010